

Vlaanderen
verbeelding werkt

LOKALE VRIJETIJDSMONITOR

DEPARTEMENT
CULTUUR,
JEUGD & MEDIA

SPORT.
VLAANDEREN

vlaanderen.be/vrijetijdsmonitor

Aantal activiteiten bibs en cultuurhuizen

Openbare bibliotheken en cultuurhuizen stellen een groot deel van het cultuuraanbod ter beschikking van de bevolking. Bibliotheken zijn inmiddels meer dan alleen uitleenposten voor fysieke en digitale materialen. Ze organiseren ook tal van activiteiten zoals tentoonstellingen, concerten, lezingen, workshops, etc. Cultuurhuizen dragen daartoe bij met een eigen en receptief aanbod van tentoonstellingen, educatieve activiteiten en omkaderings-, podium- of schoolactiviteiten. Natuurlijk leven er in de deelsectoren nog veel andere soorten activiteiten, maar die neemt de lokale vrijetijdsmonitor niet op om de data te kunnen benchmarken.

De lokale vrijetijdsmonitor houdt werkjaar 2017 bewust uit een evolutie op het aantal activiteiten van cultuurhuizen. Toen zijn enkel de cultuurcentra bevraagd die erkend zijn volgens het decreet Lokaal Cultuurbeleid.

Een cultuurhuis heeft sinds 2021 een open definitie. Het zijn naast culturele centra ook gemeenschaps-, of ontmoetingscentra met een bewust (socio-)culturele programmatie. Allen kunnen immers open artistieke en culturele ontmoetingsplekken zijn die oog hebben voor cultuurspreiding en de cultuurparticipatie van de bevolking.

Evolutie van aantal activiteiten

Lokale besturen geven bibs en intergemeentelijke bibliotheekwerkingen één of meerdere beleidsdoelstellingen die moeten gerealiseerd worden in een gemeentelijke legislatuur. Dat is een van de redenen waarom de lokale vrijetijdsmonitor ook inzoomt op data van de openbare bibliotheken. Om de beleidsdoelstellingen te halen, houdt de bib diverse activiteiten: zowel publieksactiviteiten als activiteiten voor een beperkte groep. De bib kan die volledig zelfstandig organiseren, of in samenwerking met anderen, maar een samenwerking impliceert dat de bib inhoudelijk of financieel participeert.

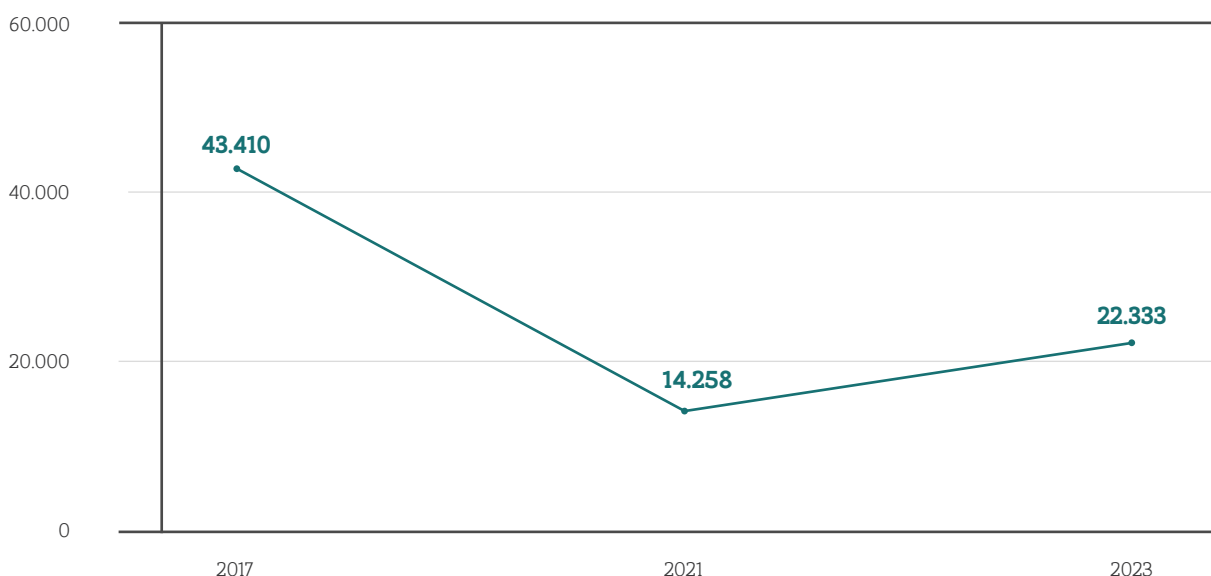
De lokale vrijetijdsmonitor toont de beschikbare data van hoofdbibliotheken en hun eventuele kleinere vestigingen. We kijken voor het aantal activiteiten van de bibs naar de som op de beschikbare data over drie werkjaren: 2017, 2021 en 2023.

De lokale vrijetijdsmonitor rekent voor de data op de vrijwillige deelname van de lokale besturen en de bibs in kwestie.

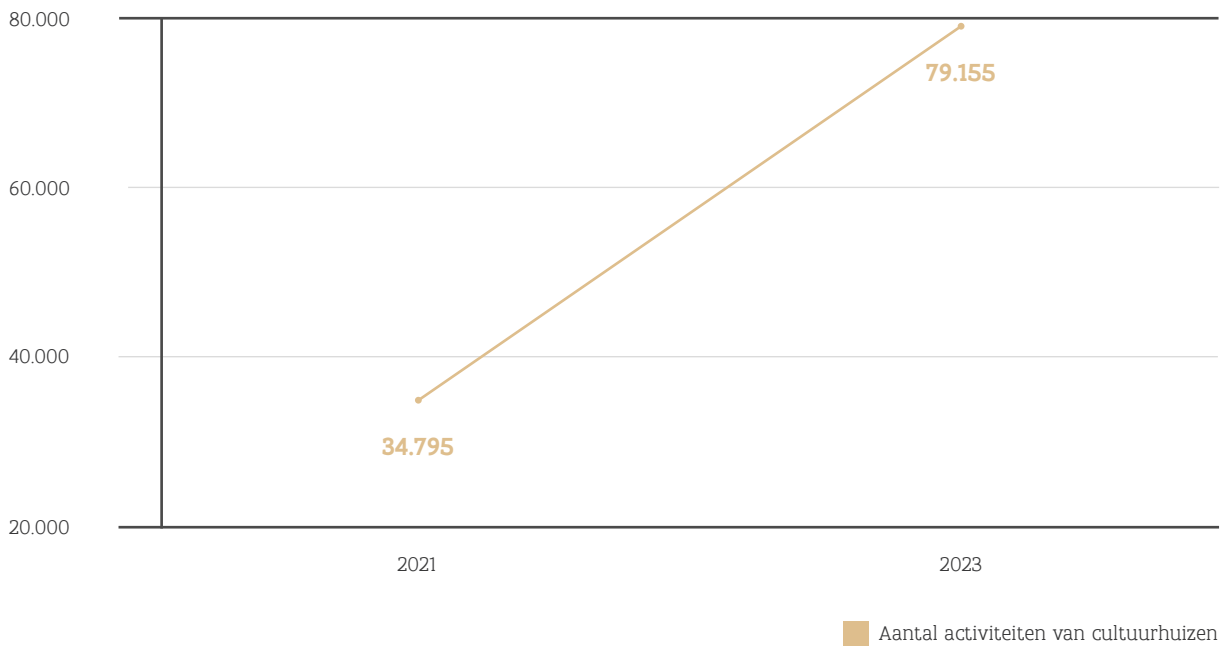
In 2017 reageren 220 lokale besturen met in totaal 40.107 bibactiviteiten. Dat zijn gemiddeld 182 activiteiten per gemeente. In 2021 reageren 159 lokale besturen met in totaal 14.258 bibactiviteiten. Dat zijn gemiddeld 90 activiteiten per gemeente. In 2023 reageren 204 gemeenten met in totaal 22.333 bibactiviteiten. Dat zijn gemiddeld 109,5 activiteiten per gemeente.

Volgens de beschikbare cijfers blijkt dat tussen 2017 en 2023 het aantal bibactiviteiten met maar liefst 40% daalt. Tussen 2017 en 2021 daalt het gemiddeld aantal bibactiviteiten met -51% per gemeente. Tussen 2021 en 2023 stijgt het met +22% activiteiten. Toch zijn de bibliotheken daarmee nog niet op het oorspronkelijke niveau van hun aantal activiteiten als in 2017.

■ Aantal activiteiten van bibliotheken

Dan is er beter nieuws voor de cultuurhuizen. Op basis van de beschikbare cijfers telt 2023 gemiddeld 440 activiteiten die cultuurhuizen per gemeente organiseren. We weten niet hoeveel cultuurhuizen er precies zijn, maar bij benadering zou het gaan om 198 in Vlaanderen. Sommige gemeenten hebben geen cultuurhuis. Andere gemeenten hebben er net meer dan één. Vergeleken met 2021 gaan er in de cultuurhuizen gemiddeld +79% meer activiteiten door. Echter, een groot aantal activiteiten heeft in dat jaar niet plaatsgevonden door de coronamaatregelen.

Evolutie van aantal activiteiten per vergelijkingsgroep

Hoe evolueren het aantal activiteiten van **bibs** (links) en **cultuurhuizen** (rechts) ten opzichte van coronajaar 2021? We kijken daarvoor naar verschillende indelingen van steden en gemeenten in Vlaanderen. Van grootsteden Gent en Antwerpen zijn de data onvolledig.

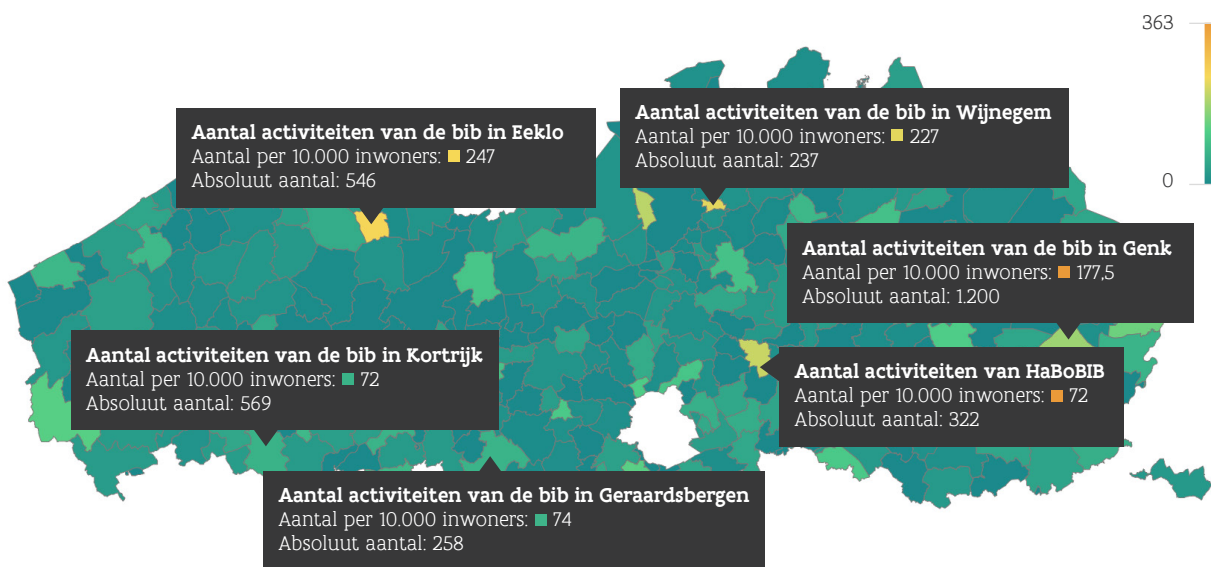
Uit deze grafieken leiden we af dat de bibliotheken in vergelijking met de cultuurhuizen minder steil uit het dal kruipen dat door corona veroorzaakt is.

Voor de stedelijke randgemeenten maken een frappante stijging door van het aantal bibactiviteiten. En wat betreft de cultuurhuizen zien we vooral bij de centrumsteden de voornaamste stijging van het aantal activiteiten. Dat kan er onder meer mee te maken hebben dat sommige centrumsteden voor hun cultuurhuizen vaker dan ooit inzetten op een decentrale werking. Bovendien is het door de open definitie een fijne lijn voor wat het betekent een cultureel centrum te zijn, en voor wat een beleavings- of lokaal dienstencentrum inhoudt. Lokale besturen geven zelf invulling aan wat een cultuurhuis is, al naargelang het zich daar manifesterende cultuuraanbod.

Spreadingskaart van aantal activiteiten in bibs

Schatten van Vlieg, de Boekstart-week, de Week van de Bibliotheek, Jeugdboekenmaand, etc., zijn unieke activiteiten die inhoudelijk uit meerdere initiatieven kunnen bestaan. De lokale vrijetijdsmonitor telt ze als 1.

Een debat of taal cursus kan ook uit meerdere sessies bestaan die toch in de programmatie onder één luik vallen. Aparte lezingen, voorstellingen of voorleessessies die niet tot een overkoepelend programma of een themaweek behoren, die telt de lokale vrijetijdsmonitor afzonderlijk op. Zo komen we aan gemiddeld 49,5 activiteiten op 10.000 inwoners in 2023.

In de bib van Genk gaan beduidend meer activiteiten door dan in de bibs van andere (centrum-)steden. Bib Genk is pleitbezorger van een open huiswerking met een breed engagement in de toeleiding van scholen en erfgoedorganisaties. Dat traject ziet Bib Genk omwille van diens vele resources en middelen liever niet geaggregeerd ontsloten.

De kaart toont verder een overwegend mooie spreiding. Een opvallend verschil is er echter tussen centrumstad Kortrijk en kleinstedelijk gebied Eeklo. In absolute waarden tellen de beide steden ongeveer evenveel bibactiviteiten: 569 in Kortrijk, en 546 in Eeklo, maar berekend naar 10.000 inwoners kunnen er veel meer Eeklonaren dan Kortrijkzaan naar een activiteit van de bib.

Tussen Wijnegem en Geraardsbergen stellen we hetzelfde vast. In beide gemeenten organiseert de bib ongeveer 247 activiteiten. In vergelijking tot 10.000 inwoners zijn er 227 activiteiten in Wijnegem, en 74 activiteiten in Geraardsbergen.

En dan zijn er ook gemeenten Boortmeerbeek en Haacht. Die maken deel uit van de intergemeentelijke vereniging voor bibliotheekwerking HaBoBIB Omdat de lokale vrijetijdsmonitor ontsluit op niveau van de Vlaamse steden en gemeenten toont de kaart het aantal activiteiten van HaBoBIB die gemeente Haacht geregistreert. Cijfers over HaBoBIB zijn er dus enkel voor Haacht. In de praktijk zijn er in vergelijking tot 10.000 inwoners niet 322, maar 72 bibactiviteiten, en dat voor Boortmeerbeek en Haacht samen.

Spreadingskaart van aantal activiteiten in cultuurhuizen

Cultuurhuizen besteden veel aandacht aan culturele diversiteit. Ze richten zich bijvoorbeeld met een breed cultuurspreidingsaanbod op de bevolking van een streekgericht werkingsgebied. Volgens de beschikbare data van het werkjaar 2023 komen we over heel Vlaanderen uit op gemiddeld 522 activiteiten op 10.000 inwoners. De kaart toont de som van het aantal eigen activiteiten én van het aantal receptieve activiteiten die de lokale besturen ontvangen van de cultuurhuizen in hun stad of gemeente.

Eigen activiteiten worden door het cultuurhuis zelf georganiseerd en als dusdanig aangekondigd in de promotionele acties van de centra. Die worden meegeteld van zodra de cultuurhuizen organisatorisch, inhoudelijk en financieel verantwoordelijk zijn voor de activiteiten. Locatie is geen bepalende factor. Een activiteit kan plaatsvinden buiten de muren van de cultuurhuizen. Ook activiteiten in samenwerking kunnen als een eigen activiteit worden beschouwd. De voorwaarde is dat het cultuurhuis met de partners financieel en inhoudelijk samenwerkt.

Receptieve activiteiten zijn activiteiten in het cultuurhuis die financieel of inhoudelijk door derden georganiseerd worden. Aanbod is ook receptief als het cultuurhuis de activiteiten logistiek ondersteunt.

Kortrijk torent hoog uit boven de andere steden en gemeenten in Vlaanderen. Dat komt omdat zij stelt dat ook de vele ontmoetingscentra in de stad volwaardige cultuurhuizen zijn. De activiteiten van die ontmoetingscentra worden vaak geteld als omkadering van het receptieve cultuuraanbod: gaande van vergaderingen tot infoavonden en voorstellingen.

Het aantal voor Genk is hoger dan weergegeven op de kaart. De cultuurdienst van de stad registreert namelijk het cultuuraanbod van twee van haar cultuur- en ontmoetingscentra apart. Bovenop de aangeleverde 556 activiteiten zouden er nog zo'n 663 activiteiten doorgaan in de Genkse cultuurhuizen. Positioneert de stad zich op de kaart wat betreft het aantal activiteiten van cultuurhuizen tussen Sint-Truiden en Beersel, dan kan de stad zich hierover in werkelijkheid dus eerder meten aan de steden Halle en Beringen.

Contactpersonen

Woordvoerder Ilse De Schutter

Ilse.deschutter@vlaanderen.be | 02 533 41 70

Projectverantwoordelijke Lara Grieten

lara.grieten@vlaanderen.be | 02 553 68 28

Vlaamse overheid
Departement Cultuur, Jeugd en Media
Simon Bolivarlaan 17 – 1000 Brussel
Postadres: Koning Albert II-laan 15, bus 266 - 1210 Brussel